

Súčasný stav sociálnych podnikov pracovnej integrácie na Slovensku

Daniel Škobla
Lucia Kováčová
Slavomír Ondoš
21.2.2018

Kingdom of the Netherlands

*Finančne podporené Foundation Open Society Institute
v spolupráci s Think Tank Fund of the Open Society Foundation
a malým grantom Veľvyslanectva Holandského kráľovstva na
Slovensku pre prieskum SP v ČR.*

Metodológia

Hlavná výskumná otázka

Akým legislatívnym, finančným, administratívnym a iným bariéram čelia sociálne podniky na Slovensku?

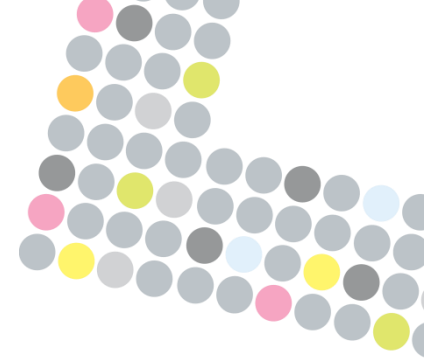
Cieľ

Zmapovanie existujúcich SP na Slovensku a formulovanie odporúčaní na podporu SP pracovnej integrácie

Definícia SP

- širšia definícia – podniky a aktivity so spoločenským cieľom
- dôraz na SP **pracovnej integrácie** (tzv. WISEs)
- integrácia najmä viacnásobne znevýhodnených nezamestnaných
- rôzne právne formy

Metodológia

Kvalitatívny výskum

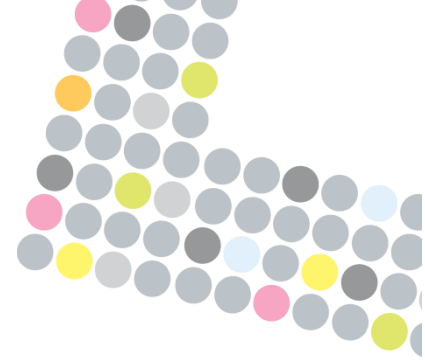
- Identifikovanie SP alebo aktivít, ktoré majú charakter SP prostredníctvom metódy „snehovej gule“, a vytvorenie výskumnej vzorky
- Hĺbkové rozhovory s predstaviteľmi/kami SP alebo s ľuďmi s skúsenosťou s implementovaním SP a aktivít, ktoré majú charakter SP
- Etnografické pozorovanie (návštevy SP)
- Hĺbkové rozhovory s expertami/kami na SP na Slovensku
- Pilotný prieskum situácie SP v ČR (rozhovor s expertkami na SP v ČR, návšteva SP na území Prahy a podpora SP z úrovne kraja, Pardubice)

Kvantitatívny reprezentatívny prieskum medzi obcami

- online dotazník (508 obcí)
- obce BB, PO a KE kraja

Typológia SP z pohľadu pracovnej integrácie

1. Aktivity/SP, ktoré sú primárne zamerané na pracovnú integráciu
2. Aktivity/SP, ktoré poskytujú sociálne služby a zároveň majú prvky sociálneho podniku pracovnej integrácie
3. Aktivity komerčného charakteru, ktoré generujú zisk, ale zároveň majú prvky sociálneho podniku pracovnej integrácie
4. Záujmové aktivity, ktoré majú prvky sociálneho podniku pracovnej integrácie a ktoré môžu generovať malý zisk

Závery 1: s čím by mali počítať tvorcovia politik?

- Predstavitelia/ky podnikov pracovnej integrácie sa k sociálnemu podnikaniu hlásili = termín sociálny podnik je akceptovaný
- Jedným z kľúčových predpokladov pre rozbeh a existenciu sociálneho podniku je silná motivácia sociálnych podnikateľov a podnikateliek
- Pre sociálne podnikanie je potrebný aj sociálny kapitál v zmysle sociálnych väzieb, vybudovanej siete kontaktov a relatívne dobrého mocenského postavenia
- Časté je prepojenie s nástrojmi AOTP a zároveň výrazná závislosť sociálnych podnikov na vonkajšom ekonomickom prostredí
- Pre tvorcov verejných politik vyplýva aj to, že sociálne podnikanie nemôže byť ponechané ako forma samé na seba, ale musí byť aktívne podporované a chránené voči nežiadúcim externým vplyvom

Závery 2: aké sú štrukturálne bariéry sociálneho podnikania?

Legislatívne bariéry:

- Nedostatočná právna definícia sociálneho podniku (zákon o soc. ekonomike)
- Nedostatok finančných produktov na začatie podnikania a obmedzený prístup k finančným službám (napr. bankovým pôžičkám, menším grantom)

Inštitucionálne bariéry:

- Slabá infraštruktúra podporujúca SP v podobe poskytovania poradenstva a školení pre súčasných alebo potenciálnych sociálnych podnikateľov/lky
- Súčasné politiky zamestnanosti (AOTP) sú často využívané SP ale zároveň nedostatočne podporujú vznik a fungovanie SP

Bariéry týkajúce sa širšieho ekonomického prostredia:

- Problémy s nájdením „niche“ s cieľom uspokojiť špecifické potreby trhu
- Vysoké/vyššie náklady produkcie na trhu (nižšia konkurencie schopnosť)
- Zraniteľnosť voči vonkajšiemu ekonomickému prostrediu

Bariéry týkajúce sa špecifickej situácie cieľovej skupiny:

- Nízke motivácie zamestnať sa kvôli vysokej zadlženosti potencionálnych klientov/pracovníkov
- Prekážky v pracovnej integrácii ako napríklad zdravotný stav, bývanie a pod.
- Problém vyhľadávania pracovnej sily medzi ťažšie zamestnateľnými

Obecné sociálne podnikanie

Silné stránky

- Predpoklad poznania miestnych podmienok ako aj miestnych nezamestnaných
- Možnosť previazania politík pracovnej integrácie na iné politiky (bývanie, sociálna terénna práca, komunitné aktivity a i.)

Slabé miesta

- Relatívne veľký počet malých obcí na SK (ŠÚ SR: 19% obcí má do 199 obyv., 32% medzi 200 a 499)
- Partikularizmus miestnych podmienok
- Nesprávny výber nástrojov na prac. integráciu – **nadmerné využívanie príspevku na aktivačné práce**
- Zraniteľnosť fungovania obecných podnikov voči politickým zmenám

Kvantitatívny prieskum medzi obcami

Obdobie

Júl 2017

Metóda:

Online dotazník – Google formulár

Vzorka

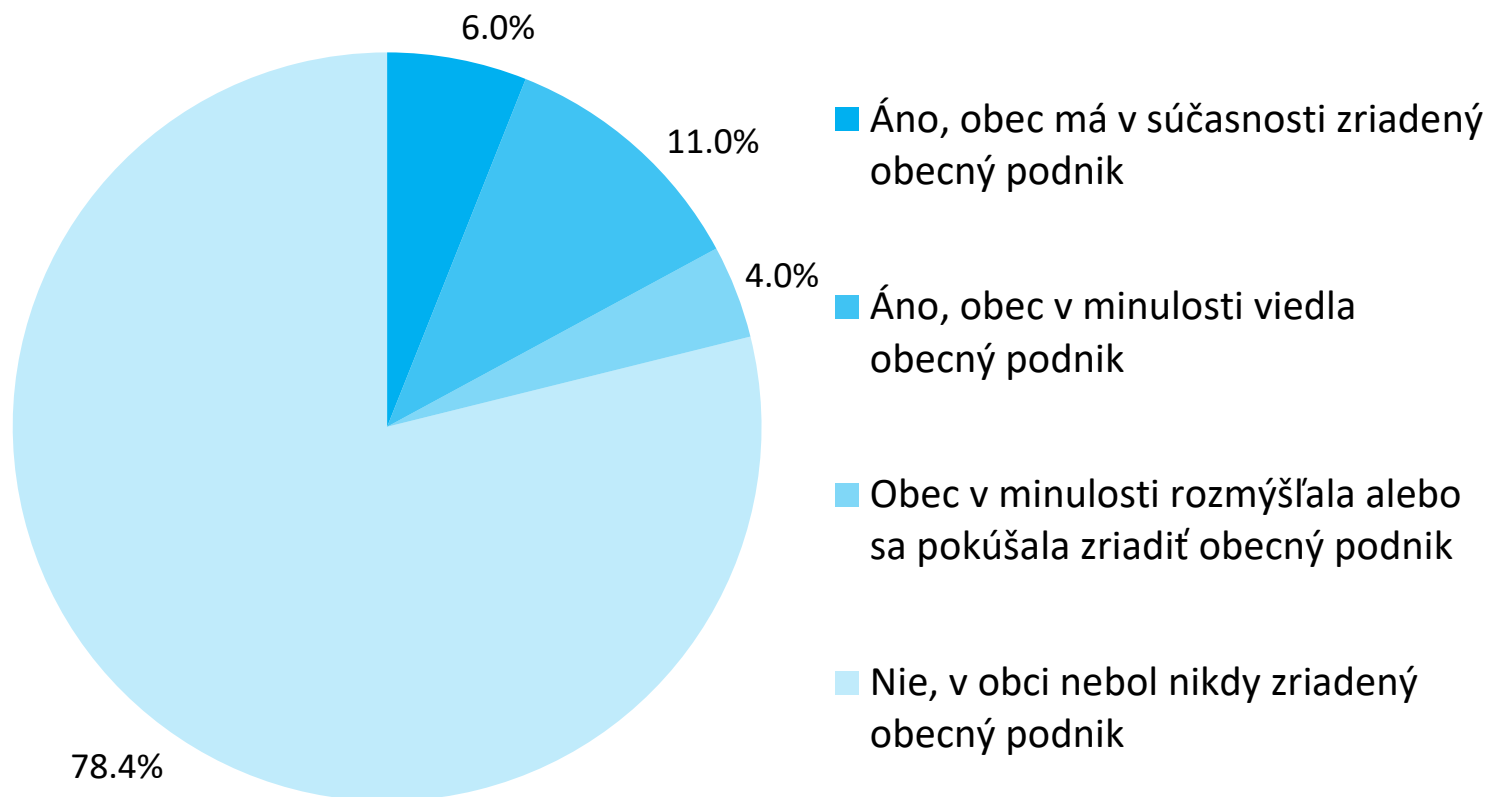
508 obcí (z celkového počtu 1621 obcí v troch skúmaných krajoch)
BB, KE, PO kraj (kraje s najvyššou nezamestnanosťou)

Reprezentatívnosť

Berúc do úvahy veľkosť obcí, štruktúra vzorky sa zhoduje so štruktúrou celkového súboru obcí vo všetkých troch krajoch (mierna podreprezentácia veľkých obcí v KE a čiastočne PO kraji)

Skúsenosť obcí so založením obecného podniku

Zdroj: Inštitút SGI (2017).

Poznámky: Otázka v dotazníku znela „Má obec, v ktorej pôsobíte, nejakú skúsenosť s obecným podnikaním?“ (N=491).

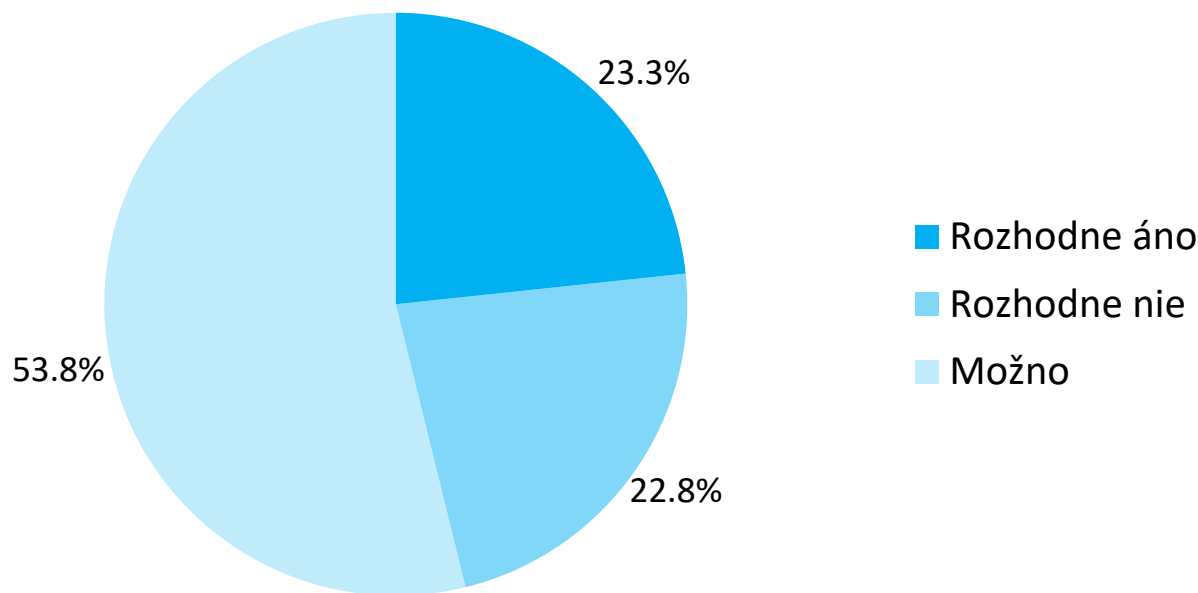
Problémy obcí pri zakladaní alebo vedení obecného podniku

Zdroj: Inštitút SGI (2017)

Poznámky: Otázka dotazníku znela „S akými problémami ste sa stretli pri zakladaní a vedení obecného podniku?“ s možnosťou označenia viacerých odpovedí (N=508)

Záujem pokračovať v podnikaní v prípade dostupnosti finančných nástrojov

Zdroj: Inštitút SGI (2017)

Poznámky: Otázka dotazníku znela „V súčasnosti vláda SR pripravuje zákon o sociálnom podnikaní, ktorý počíta s podporou obecného podnikania aj formou pôžičiek a grantov. Mali by ste záujem pokračovať alebo založiť obecný podnik v prípade poskytnutia finančnej pomoci?“ (N=403)

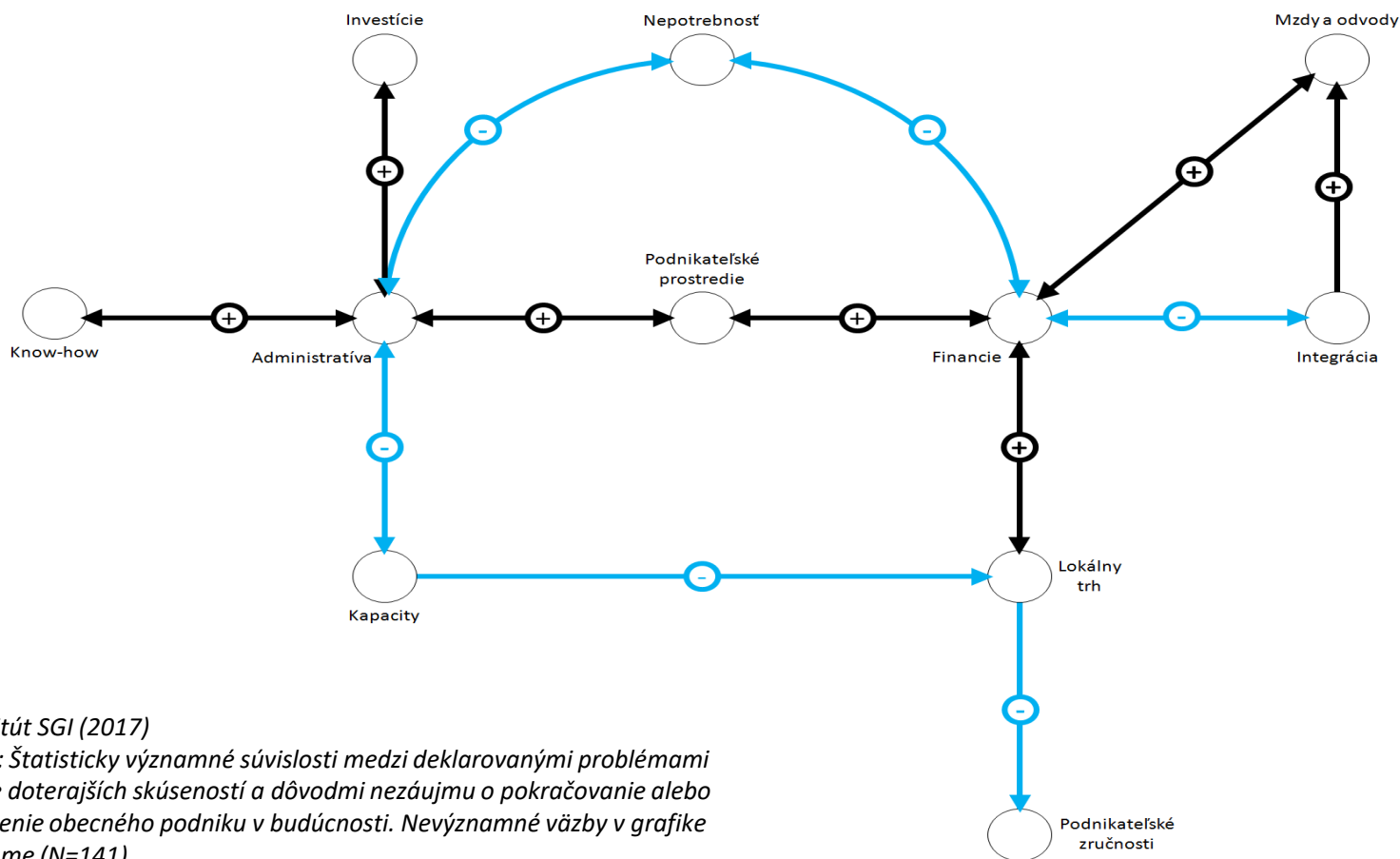
Dôvody nezáujmu obcí pokračovať alebo zakladať podnik

Zdroj: Inštitút SGI (2017)

Poznámky: Otázka v dotazníku znela „Aké sú dôvody Vášho nezáujmu pokračovať alebo zakladať obecný podnik?“ s možnosťou označenie viacerých odpovedí (N=508)

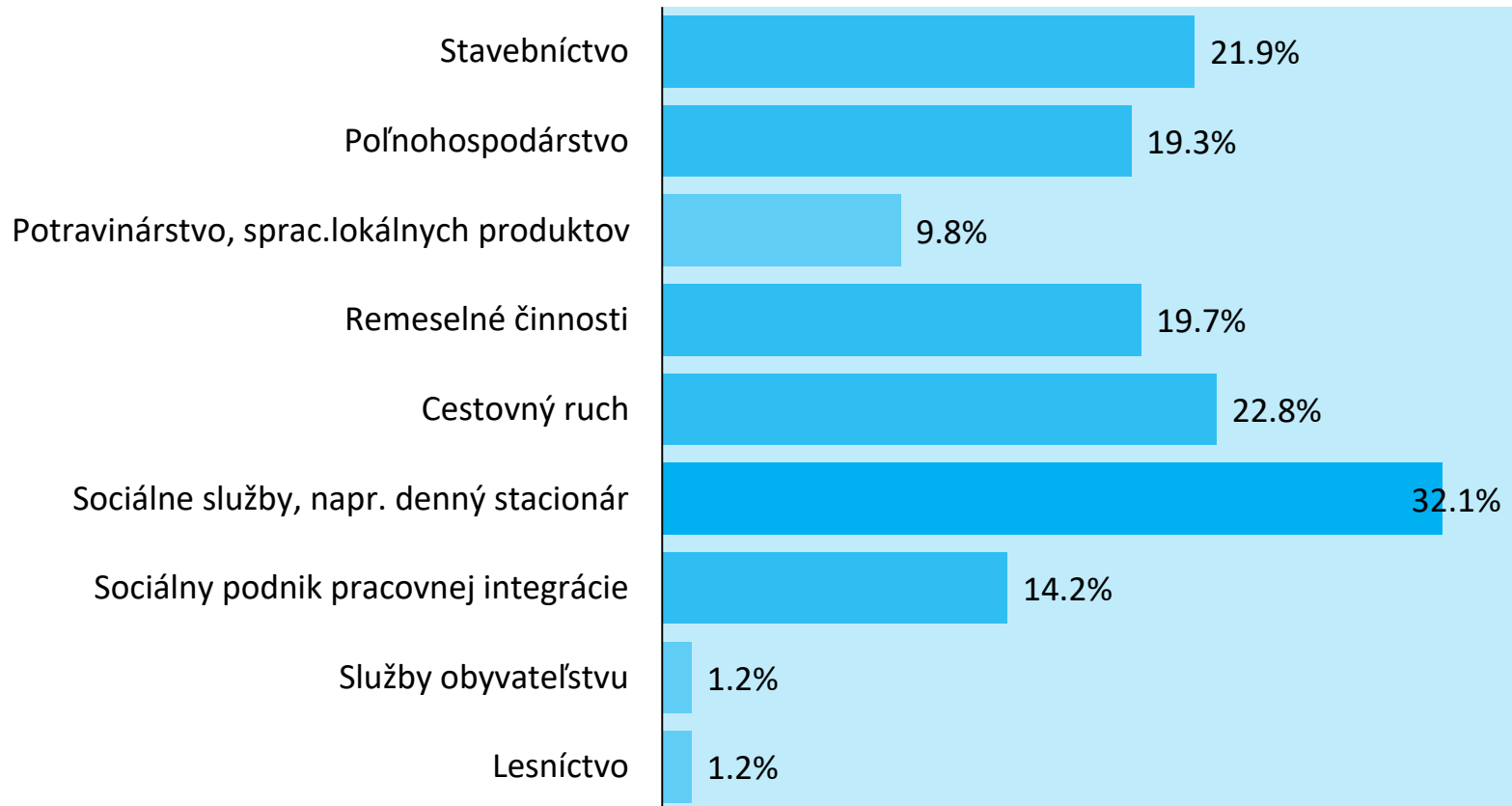
System pozitívnych a negatívnych väzieb medzi deklarovanými problémami na základe doterajších skúseností a dôvodov nezájmu o pokračovanie alebo založenie nového podniku

Zdroj: Inštitút SGI (2017)

Poznámky: Štatisticky významné súvislosti medzi deklarovanými problémami na základe doterajších skúseností a dôvodmi nezájmu o pokračovanie alebo nové založenie obecného podniku v budúcnosti. Nevýznamné väzby v grafike vynechávame (N=141)

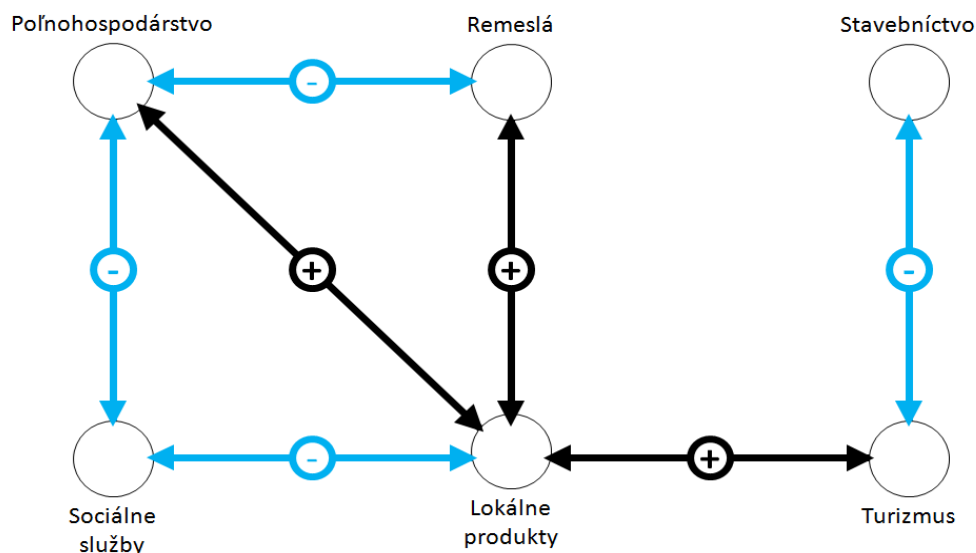
Preferovaná oblasť podnikania

Zdroj: Inštitút SGI (2017)

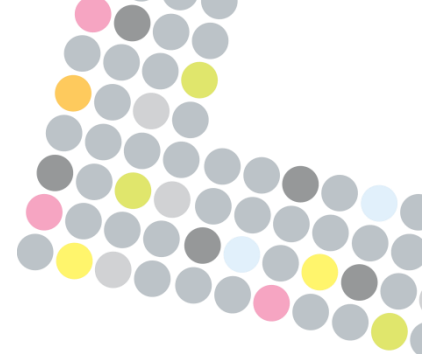
Poznámky: Otázka v dotazníku znela „Ktorú oblasť podnikania pre Vašu obec preferujete?“ s možnosťou označenie viacerých odpovedí (N=508)

System pozitívnych a negatívnych väzieb medzi odvetviami budúceho obecného podnikania

Zdroj: Inštitút SGI (2017)

Poznámky: Štatisticky významné súvislosti medzi deklarovanými odvetvami obecného podnikania v budúcnosti. Nevýznamné väzby v grafike vynechávame (N=309)

Odporúčania

Dostupnosť finančných nástrojov pre sociálne podnikanie

- *Granty, pôžičky s mäkkými podmienkami, nepriama forma fin. pomoci*

Podpora podnikateľských zručností

- *Vytvorenie biznis plánu, cenotvorba, marketing, management a i.*

Lepšie prepojenie služieb zamestnanosti s podporou SP

- *Efektívne pracovné poradenstvo, prepojenie soc. práce s politikami zamestnanosti*

Sociálne zodpovedné verejné obstarávanie

- *Uprednostnenie podnikov so spoločensky prospešným cieľom*

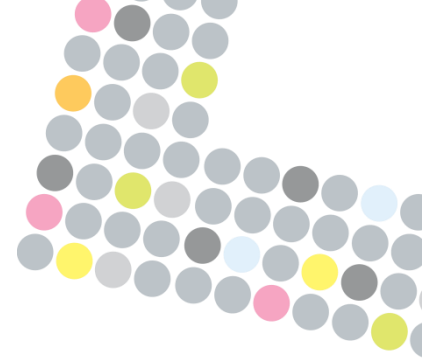
Vytvorenie sietí sociálnych podnikov pre lepšie uplatnenie náhradného plnenia

- *Vytvorenie registru alebo mapy SP*

Podpora vyhľadávania pracovnej sily pre sociálne podniky

- *Najmä v prípade zdravotne znevýhodnených*

Odporúčania

Prepojenie politík sociálneho bývania s pracovnou integráciou

- *Prístup k sociálnemu bývaníu pre nízkopríjmové skupiny, osobitne ľudí bez domova a vylúčené komunity, lepšie nastavenie príspevku na bývanie*

Posilnenie politík zdravotnej starostlivosti

- *Vrátane hygieny, zdrav. život. štýlu*

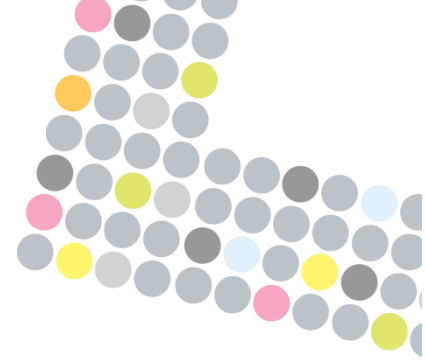
Podpora možností zlad'ovania pracovného a rodinného života

- *Dostupnosť jasli, škôlok, stacionárov, centier voľného času*

Oceňovanie sociálnych podnikov

- *Propagovanie a podpora myšlienok SP, fin. podpora*

Daniel Škobla

Daniel.Skobla@ivpr.gov.sk

Lucia Kováčová

kovacova@governance.sk

Slavomír Ondoš

slavomir.ondos@gmail.com

Slovak Governance Institute
Inštitút pre dobre spravovanú spoločnosť